

„Ládasfia”

Fagyosszentek

MÁJUS 12., 13., 14. PONGRÁC, SZERVÁC, BONIFÁC

Ókeresztény vértanúk voltak, akik hitükért haltak meg.

A szentek legendája és az időjárással kapcsolatos megfigyelés között nincsen összefüggés, a néphagyomány azonban teremtett. Topolyán úgy tartották: „Pongrác kánikulában subában megfagyott, Szervác a Tisza közepén víz nélkül megfulladt, Bonifácot pedig agyoncsipkedték a szúnyogok – ezért haragusznak ránk emberekre és évről-évre visszajönnek, hogy bosszantsanak bennünket” (Borus 1981: 53). Berettyóújfalusi rigmus szerint: „Szervác, Pongrác, Bonifác megharagszik, fagyot ráz” (Sándor M. 1976: 223). Nagydobronyban úgy tartották, ha fagyosszentekkor nagy a hideg, akkor rossz termés várható. Zagyvarékason úgy vélték, ha fagyosszentekkor nincs felhő, akkor sok bor lesz (Pócs 1964: 33). A Drávaszögben, Vörösmarton erről regula szól:

Sok bort hoz a három ác,
Szervác, Pongrác, Bonifác,
Ha felhőt egyiken se látsz!
(Lábadi 1988a: 300)

Ferencszállási mondóka, ugyancsak a szőlővel kapcsolatos:

Szervác, Pongrác, Bonifác; mind a fagyosszentök,
Hogy a szőlő e ne fagyjon füstöljetnek kendtök!
(Bálint S. 1980b: 275)

Az Ipoly menti néphit szerint a fagyosszentek után következő Zsófia is hozhatott fagyot. Ipolybalogon mondogatták

Pongrác, Szervác, Bonifác,
Zsófia is lehet gyász.
(Csáky 1987: 149)

A földművelő munkában a fagyosszenteket többnyire megvárták, és csak utána ültették az uborkát, babot, paradicsomot.

Május 25. Orbán.

„Ekkor kezdenek a méhek rajzani, ezért a méhek „Orbán bogarai”. Donát mellett a vincellérek, szőlősgazdák védőszentje, szobra gyakran megtalálható a szőlőhegyeken. Ha

Orbán jó időt hoz, akkor szobrát felvirágozzák, ha rosszat, akkor besarazzák. Sok helyen az utolsó fagyosszentnek tartják. Ha „kiseprűzik” Orbánt, nem lesz már hideg”.(Tarján Gábor. Mindennapi hagyomány Mezőgazdasági Kiadó 1984.)

Így védik a gazdáik füstöléssel a szőlőt, a fagykárok ellen.

Badacsonyi szőlőhegyen... <https://www.youtube.com/watch?v=3GsSV16MQ8s>

Napraforgó-fagyosszentek <https://www.youtube.com/watch?v=er1fPVwZeU4>

„Pongrác napi eső, zöldül már a mező”

Mesék versek az időjárásról:

A SZÉL ÉS A NAP

Vitatkozott egy időben a Szél a Nappal. Azon folyt a disputa, hogy melyikük erősebb.

Egyszer azután azt mondta a Nap a Szélnek:

- Tegyük próbát, amott megy egy köpenyeges ember, próbálkozzunk meg rajta, melyikünk az erősebb, melyikünk veszi le a válláról a köpenyeget.

Hozzáfogott először a Szél, megragadta az ember gallérját, tépte, cibálta előre-hátra a köpenyeget, de mentül erősebben rángatta, a szegény ember annál erősebben burkolta bele magát, s nem engedte elvetetni a köpenyeget.

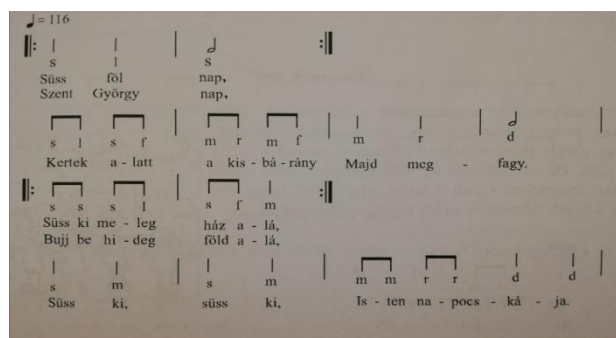
Mikor aztán a Szél hasztalan kifárasztotta magát, akkor hozzáfogott a Nap: elkezdett mosolyogni az utasra melegen, mindig melegebben. A jámbor lassanként kiburkolta magát a köpenyből, azután levetette egészen, később levetette a kabátját és a mellényét is.

- Látod - mondotta a Nap a Szélnek -, hogy én erősebb vagyok, mint te?

Hej, Dunáról fúj a szél... <https://www.youtube.com/watch?v=TaPz6t96s9o>

Szabó Lőrinc: A szél meg a Nap

Licskes-lucskos szürke bácsi,
Hujj, hujj, én a szél vagyok!
Kék udvarban seprűjével
Megkergette a napot.
Szél mondta: Hujj, hujj, hujj!
Nap mondta: bujj, bujj, bujj!
Szél kergette,
utolérte,
jól megverte a napot;
megkergette,
utolérte,
jól megverte,
összetörte,
kék udvarból kiséperte,
kendőjébe bekötötte,
mondjátok meg: hová tette?
Zsebre tette a napot.
Zsebre tette? Zsebre ő!
Azért van most rossz idő.

Borús időben énekeljük:

Nyisd ki, Isten kikapudat,
Hadd lássam meg szép napodat,
Süss fel nap, fényes nap,
Kertek alatt a ludaink megfagynak!
Nyisd ki Isten kikapudat...

A Nap gyakran megszemélyesítve jelenik meg a népmesékben. A világszép nádszálkisasszony meséjét, melyben a főhős elutazik a Nap pitvarába, itt olvashatjátok el:

<https://mek.oszk.hu/04800/04865/04865.htm#52>

Nagyobbacsákkal készítsünk egyszerű napórát! Nem kell hozzá más, csak egy napsütötte hely a kertben vagy az erkélyen. Ha nincs kertünk, szúrjunk hurkapálcát egy kör alakú karton (pl. papírtányér) közepébe és tegyük ki a napra. Minden egész órákor jelöljük be, hol tart a pálcika árnyéka. Másnap már erről olvashatjuk le a (hozzávetőleges) időt. Kertben megcsinálhatjuk egész nagyban is, kirakhatjuk kövekkel, vagy felrajzolhatjuk krétával egy bot (napernyő, stb) árnyékának útját.

A napóra elkészítése segíti az időben való tájékozódást, alapvető csillagászati összefüggéseket világít meg.

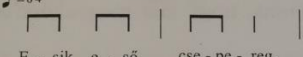
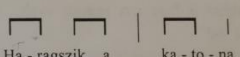
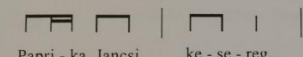
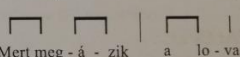
„Májusi eső aranyat ér”

Ess, eső, ess,
Három hétig ess!
Hullj a rétre,
A vetésre,
Ess, eső, ess!

„Esik eső, csepereg” **5.**

„Mikor esett az eső, olyan kis csepergős eső, és kinn ugrándoztunk, örültünk az esőnek, akkor szoktuk énekelni:

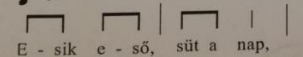
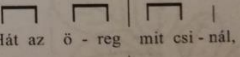
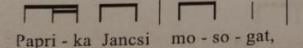
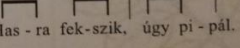
$\text{♩} = 84$

E - sik e - ső, cse - pe - reg,	Ha - ragszik a ka - to - na,
Papri - ka Jancsi ke - se - reg,	Mert meg - á - zik a lo - va,

„Esik eső, süt a nap” **6.**

„Volt, hogy esett az eső, közbe meg sütött a nap is. Akkor mondogattuk:

$\text{♩} = 100$

E - sik e - ső, süt a nap,	Hát az ő - reg mit csi - nál,
Papri - ka Jancsi mo - so - gat,	Has - ra fek - szik, úgy pi - pál,

Kányádi Sándor: Zivatar

Hát ez a szél mit akar?

Mindent kiföd, kitakar.

Ajajaj, hajajaj,

nyakunkon a zivatar.

Zene, és tánc:

Tavaszi szél vizet áraszt: <https://www.youtube.com/watch?v=dCB66y5haBU>

Kolompos együttes: Naphívogató: https://www.youtube.com/watch?v=F6b_PA_-A2Y

Kolompos együttes: Jó reggelt: <https://www.youtube.com/watch?v=TctQM2787Ac>

Somogyi táncok (ugrós, lassúcsárdás):

<https://www.youtube.com/watch?v=fvEDkR7fsx0&t=418s>

Játék és tánc 10 percben: <https://www.facebook.com/varkertbazar/videos/548361372784402>

